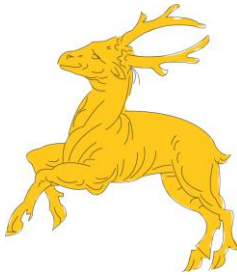

Het Gouden Hert van MIDDAG HUMSTERLAND

Een transcriptie

ANNE JAAP DE RAPPER
& BARTHOLD BOKSEM

INHOUD

<i>Motief</i>	3
<i>Inleiding</i>	4
<i>Transcriptie</i>	
<i>Eerste verkenning</i>	5
<i>Westerkwartier – Grijskerk</i>	6
<i>Hoogeland – Kluiskapel Warfhuizen</i>	8
<i>Hoogeland – Kerkhof Warfhuizen</i>	16
<i>Appartement B. Boksem – Google</i>	20
<i>Tweede verkenning</i>	21
<i>Middag</i>	22
<i>Oldehove</i>	26
<i>Humsterland</i>	27
<i>N983</i>	33
<i>Winkelcentrum Paddepoel – Big Dana's</i>	34
<i>Winkelcentrum Paddepoel –</i>	
<i>Café de Galerij</i>	35
<i>Appartement B. Boksem – Google</i>	39
<i>Het Gouden Hert - impressies</i>	49

MOTIEF

*Weet je Barthold, we hebben
met een rare paniek te maken
hier. Men vreest twee dingen.
Musealisering. En
schaalvergroting.*

Hoe bezweren we die angst?
*Met musealisering en
schaalvergroting.*

We zullen het beest in de bek
moeten zien..

INLEIDING

SKOR – Stichting Kunst in de Openbare Ruimte – vroeg ons een artistiek statement te schrijven voor het Nationaal Landschap Middag-Humsterland, ten westen van de stad Groningen. In het kader van het Getijdenproject, vroeg men ons te reflecteren op de mogelijkheden voor een kunsttoepassing in het landschap.

Wij, kunstenaars en reisvrienden Barthold Boksem en Anne Jaap de Rapper maakten een tocht in en rondom het gebied. Tijdens deze reis hebben we ons statement ontdekt. Dat bleek groots.

AJdR & BB, oktober 2009

TRANSCRIPTIE

Eerste verkenning

WESTERKWARTIER
GRIJPSKERK

*Zitten we hier nog in Humsterland? Of is dit al het
Westerkwartier.*

Westkwartier volgens mij. Dit is Grijskerk, dus
Westerkwartier.

Is dat een benzinepomp?

Dat moet zo zijn.

Even diesel halen.

*Rare benzinepomp. Het lijkt wel een kerk. Zou het een kerk
geweest zijn denk je?*

Zou kunnen. Ik weet het niet. Kan ook best als schuur gebouwd
zijn. Of als garage.

Volgens mij is het toch echt een kerk geweest hoor.

*

Het is een kerk!

Wat een lelijke kerk dan.

Maar vroeger wel heel mooi hoor. Dat pompmeisje klaarde helemaal op toen ik haar vroeg of dit hier misschien een kerk is geweest. Ik denk dat ze het heel bijzonder heeft gevonden dat ik het heb gezien. Dat ik de historie heb gezien.

Verknutselde historie.

En een lief pompmeisje.

HOOGELAND
KLUISKAPEL WARFHUIZEN

Hoort dit hier dan wel bij Humsterland. Of Middag? Of zitten we nu in het Hoogeland.

Warfhuizen heet het hier.

Dan zijn we te ver doorgereden. Maar wel echt een leuk wierdedorp. Fraaie pandjes allemaal hoor. Kun je hier wat te drinken krijgen denk je?

Lijkt me niet. Maar die kerk is wel open.

Even binnenkijken?

Gaan we doen.

Het is geen kerk Barthold. Onze Lieve Vrouwe van de Besloten Tuin. Wat is dat?

Ik weet niet. Een kapel. Een kluiskapel.

Wat is dat toch? Kluiskapel? Woont hier een kluisenaar? Dat lijkt me stug.

We gaan het zien.

Welkom beste pelgrim! Wij zijn bijzonder blij dat wij u, ook namens de kluisbroeder, welkom mogen heten in de kluiskapel van Warfhuizen. Misschien heeft u, zoals zo velen, een verre reis naar het Noorden gemaakt om uw zorgen toe te

vertouwen aan Maria. Misschien komt u om het getijdengebed mee te bidden en een glimp van het kluzenaarsleven op te vangen. Misschien bent u hier toevallig verzeild geraakt, en staat u nu te kijken van dit uitbundige katholieke heiligdom op het Groninger Hoogland. Hoe dan ook, van harte welkom!

We zijn van harte welkom Barthold.

Rare plek.

Wel even schrikken hè.

Ja, het is even schrikken. Op het eerste gezicht een heel net kerkje.

Keurig net kerkje. Je zou zeggen, dat is een eenvoudige protestantse kerk.

Niks daarvan. Maria van de besloten tuin.

Een wonderlijke verzameling.

Bij elkaar geraapt in feite. Al die beelden, die wonderlijke opstellingen.

Doet me aan mijn eigen werk denken.. Die kapel had een werk van mij kunnen zijn.

Om vier uur is de sacramentsaanbedding. Om vijf uur volgt de rozenkrans.. Dat moeten we meemaken. Hoe laat is het?

Kwart voor vier.

Durf jij?

Ik durf.

Ik denk dat we het moeten doen. We zijn hier niet toevallig. Nou ja, wel toevallig, maar niet voor niets.

Niet voor niets nee. Je kunt hier een hart achterlaten.

Een votief hart.

Mooi hè?

Wat gebeurt er met dat hart dan.

Om Maria heen hè. Er hangen hier een heleboel votieven rond Maria. Die zorgt voor dat hart.

Maar een votief hart, dat kun je niet zomaar doen hoor.

Nee, dat is niet vrijblijvend.

Als je hier een zilveren hart schenkt, dan laat je je eigen hart achter.

Het moest toch een keer gebeuren.

Barthold Boksem is zijn hart verloren in Warfhuizen.

Hahaha.

Wat komen wij toch altijd op wonderlijke plekken terecht. Hoe kan dat toch..

De deur stond open.

Bid voor ons die toevlucht tot u nemen!

Ave Maria.

Zou een van u heren de deuren willen sluiten?

*

Dat moet voor u een hele zit geweest zijn. Anderhalf uur.

Het was best een beproeving.

Ik neem aan dat u niet.. U ziet er tenminste niet uit alsof u..

Nee, we zijn hier toevallig naar binnen gewandeld. Maar door omstandigheden zijn we genoodzaakt het getijdengebed mee te maken.

Maar dit was nu precies geen getijdengebed. Dit was iets anders. Getijdengebeden, dat is meer met psalmenzang en dergelijke. Dit was ook met psalmenzang, maar toch anders. Met de getijdengebeden zijn we onlangs gestopt. Die verhouden zich slecht tot de functie van bedevaartsoord, die deze kluiskapel ook heeft gekregen. Min of meer per ongeluk overigens. Kijk, dit beeld, De Bedroefde Moeder van Warfhuizen, stond centraal boven het altaar. Omdat het retabel hier links oorspronkelijk te klein was voor Maria. We hebben er toen nog een gat in gezaagd, maar dat was een gebrekkige oplossing. Vandaar dat ze zo prominent geworden is. En van lieverlee is het hier toen een pelgrimsoord geworden. Mensen die steun zoeken bij Maria. Het kan hier behoorlijk druk zijn in het bedevaartseizoen.

Later heb ik de Bedroefde Moeder weer naar links verplaatst en haar oude plek wordt nu ingenomen door Christus op de Koude Steen. Maar de bedroefde moeders blijven komen hè.

Mag ik u een domme vraag stellen?

Probeert u eens?

Dit is toch een kluiskapel? Dan bent u dus een..

Kluisbroeder.

Dus u woont hier ook echt?

Ik hoor bij het meubilair van de kerk. Zoals het altaar en de kerkbanken bij de kerk horen. Officieel mag men mij ook niet aanspreken.

Maar u begon.

Ik dacht, die jongens zitten hier waarschijnlijk te kijken en te luisteren naar iets waartoe ze volstrekt geen toegang hebben.

We hebben er misschien geen toegang toe, maar ik heb wel een vage notie van herkenning gehad, steeds.

Laat ik het zo zeggen, jij ziet er niet uit alsof je uit Indonesië komt.

Mijn moeder wel.

Goed. Maar wat ik bedoel.. Wat je hebt meegemaakt, is deel van ons collectief geheugen. Dit hier is wel onze geschiedenis.

Oké.

Ik ben in feite een uitgestorven soort. Kluisbroeders zijn er al lang niet meer in Nederland. Maar sinds 2001 hebben we hier dus weer deze kluis. Deze kerk is toen, na dertig jaar leegstand, weer veroverd op de protestanten. Het heeft trouwens weinig gescheeld, of deze kerk was een poffertjeskraam geworden.

Maar in feite is het dus geschiedenis, waar we naar kijken.

Zo was het ooit. Kluisen zijn eigenlijk de voorlopers van kloosters. Kloosters zijn ontstaan omdat die kluisbroeders op een gegeven moment op een kluitje zijn gaan zitten. De getijdengebeden waar je het over had, dicteerden vooral het bestaan in de kloosters. Maar bij het kluisenaarsbestaan horen ze eigenlijk niet. Het Office dat hier werd gevierd was eigenlijk te zwaar voor één man. Ik moet tenslotte ook nog vloeren dweilen, grasmaaien, zakdoeken omruilen en verkreukelde zwartrokken strijken.

De kerkelijke huishouding. Haha. Maar wat u hier doet.. u probeert de dingen weer op hun plek terug te zetten. Restauratiewerk.

Waar mogelijk. Maar de rozenkrans bijvoorbeeld, die bidden we vooral om de pelgrims ter wille te zijn. Dat vinden de mensen fijn. Maar zeg eens wat jullie hier precies komen zoeken?

We zoeken niets. We dwalen regelmatig wat door het land. Willekeurig een kant op rijden en ergens uit de auto stappen. Waar we dingen aan treffen waarop we niet bedacht zijn. Die dan achteraf vaak vreemd betekenisvol lijken. Zo hebben we al heel wat avontuurlijks beleefd. Maar zoeken doen we niet. Hoewel nu misschien toch. We zijn gevraagd om een artistieke visie op het gebied Middag Humsterland te ontwikkelen.

Dan ben je hier verkeerd.

Misschien. Hoe het ook zij, men verwacht van ons een statement. En het wonderlijke is dat het project waarin we

betrokken zijn “De Getijden” heet. Vanwege de kennelijk aardige analogie van het kloosterleven en de getijden van de zee. Beide van grote invloed op de ontwikkeling en het aanzicht van het landschap.

Een kunstproject.

Zoiets. Men heeft een trits kunstenaars gevraagd om een artistieke visie. En die visies worden uiteindelijk verzameld in een bundel. Die men voor de aardigheid “een getijdenboek” wil noemen. Maar heel eerlijk, ik houdt niet zo van zulke aardigheden. Omdat ze in feite volstrekt zonder betekenis zijn. Een flauwe gelijkenis is het, met een instant aura. Ik vind zulke artistieke vondsten maar magertjes. En in feite een vorm van misbruik. Je helpt er mysteriën mee om zeep, eerder dan dat je ze ermee creëert. Ik vind dat zonde.

Maar wat maak je dan zelf? Hoe ziet jou kunst er dan uit?

Ik zei net al tegen Barthold, die kapel doet me aan mijn eigen werk denken. Ik maak opstellingen die lijken op het interieur van deze kapel. Ik verzamel objecten, decoratieve objecten, die hun oorsprong in de geschiedenis hebben. Beelden, gebruiksvoorwerpen, paraferalia. En voor die spullen bouw ik mijn eigen musea. Musea voor afgeleiden. Ik zet bedenkelijke kopieën van historische voorwerpen op een sokkel. Hun oorspronkelijke betekenissen zijn we min of meer vergeten en wat overblijft is decoratie. Vulsel voor de ruimte. Toen ik net opmerkte dat u de dingen weer op de juiste plek probeert terug te zetten, was dat misschien projectie van mijn eigen artistieke

positie. Ik handel zelf vanuit de neiging tot restauratie. Het enige is, ik geloof niet dat ik daartoe werkelijk in staat ben. Ik blijf dus in gebreke, maar ik heb voorlopig geen betere oplossing dan al die misverstanden in een vitrine te zetten. In een poging te redden wat er te redden valt. Blijft dat ik er slecht tegen kan wanneer dingen van hun plek worden getrokken. Krijg ze maar weer eens terugzet.

Daar moet je niet te verdrietig over doen. Soms moeten de dingen van hun plek worden verdreven. Soms raken dingen sleets op hun oude plekken. Tijd om er eens flink de staafmixer in te zetten. God hervindt zich ten slotte wel weer in die nieuwe kronkelpaden.

Ook als die kronkels onnozel zijn?

Wij zijn mensen. En de mens maakt fouten. De oude broeders wisten dat ook. Denk aan die prachtige getijdenboeken. Met al die prachtige krullen. Listig genoeg maakten slimme broeders moedwillig fouten in hun werk. Nederigheid hè?

Hahaha! Bewust falen.

Misschien moesten wij dat dan ook maar doen Barthold. Bewust falen.

HOOGELAND
KERKHOF WARFHUIZEN

Ik ben wel een beetje stuk nu.

Zin in bier.

Ik heb ook zin in bier.

We gaan op zoek naar bier.

Maar wat hebben we nou net meegemaakt? Een kloosterbroeder.

Iets wat niet meer bestaat. Dat vertelt hij zelf ook. Dit bestaat niet meer. Dit is geschiedenis. Zo was het hier ooit.

Hij relativeerde ook wel zijn eigen functie op deze plek.

Ja, dat dan ook wel weer. Het was een goeie jongen. Niks mis mee.

Een goeie jongen. Volgens mij was hij nog heel jong.

Dat bedoel ik, een goeie jongen. En ook een slimme jongen.

Een kluizenaar. Hij rekent zichzelf tot het meubilair van de kerk.

Alles ten dienste van.

Tjonge, de rozenkrans. Wat een waanzin. En die mevrouw die precies om vijf uur tussen de kerkbanken schoof..

En alle antwoorden gaf.

Bid voor ons. Bid voor ons zondaars. Nu en in het uur van onze dood.

Wees gegroet Maria. Geschiedenis. Ik zie de relatie niet met het hier en nu.

Nou.. Waar wij mee leven, waar wij naar verlangen.. We zitten met residuen. Ik ook. Jij ook.

Zeer.

Ik heb vaak mijn verlangens verward met wat ik zojuist heb meegemaakt.

Maar dit is niet wat ik wens.

Ook niet wat ik wens.

Maar dit is wel bottom line. Het kluzenaarsbestaan. Maar dat gaat niet.

We zijn even in de geschiedenis geweest..

Al de hele middag.

Dit kerkhof. Ook geschiedenis.

Hahaha. We reden door het landschap. En probeerden te zien wat geweest is. Dingen die we niet meer kunnen zien, maar die wel aanwezig zijn in het landschap. Het archief, wat dat landschap in feite is.

Een archief. Je kunt het lezen. Als je er tenminste voor geleerd hebt.

Of kennis hebt die van generatie op generatie is doorgegeven. Kennis hebt van de verhalen. De geschiedenis is hier alom aanwezig. Maar als kunstenaar kun je daar niet zo veel mee. Denk ik.

Ik kan het zeker niet aanraken. Ik kan er naar wijzen. Maar waarom moet ik dat doen?

Dat hoef je in feite niet te doen. Het is er al. Het is altijd aanwezig. Je gaat er het antwoord niet mee vinden op de vraag welke kunst je vandaag moet maken.

Ik weet het even niet meer.

Ik heb zin in bier.

Ik vond het wel een pittige meditatie. Ik zat alsmaar te zoeken naar een ingang. Een ingang in dat wonderlijke ritueel.

Ik zat fijn naar die protestantse preekstoel te kijken.

Ja. Die preekstoel. Een restant van het verleden. Die hoort daar helemaal niet.

Of juist wel. Hahaha.

Wel interessant wat hij zij over die staafmixer. Je kan God ook vinden in die nieuwe verbanden.

Het maakt niet uit.

Maar in die Nationale Landschappen zijn wij precies bang voor die staafmixer. Wij zijn bang om daar in te gaan lopen roeren en klooiën. Wij willen het bewaren zoals het is.

De man zegt: het maakt niet uit. Maar ook weer niet. Hij voert hier rituelen uit van eeuwen her. Die man heeft een verlangen naar het toen. Niet naar het nu.

Zullen we nog eens een eindje gaan rijden? Kijken of we ergens een glas bier kunnen krijgen. En een gehaktbal.

Lijkt me een goed idee.

Waarom begon hij eigenlijk over Indonesië.

Hij bedoelde dat jij als Hollander een product bent van de geschiedenis die hij hier opvoert. Heropvoert.

Ha, het is een re-enactment.

Zo is het.

Ga je je hart hier nou nog achterlaten?

Zeker niet.

APPARTEMENT B. BOKSEM

GOOGLE

Luister: De kluis wordt bewoond door een kluizenaar, Broeder Hugo. Hij is geboren in 1976..

Ik zei toch dat het een jonge vent was. Mijn leeftijd.

en opgegroeid in Odoorn. Op veertienjarige leeftijd is hij van de Nederlands-hervormde kerk tot de katholieke kerk overgegaan, nadat hij tijdens een vakantie getroffen was door het beeld en de kapel van Onze Lieve Vrouwe Strerre der Zee in Maastricht.

Ik wist het!

Na de aankoop van de kerk van Warfhuizen in 2001 is hij daar naar toe verhuisd en woonde hij in een caravan op het kerkhof van de kerk. Totdat eind 2002 de woonruimte en de kapel gereed waren.

Ik wist het. Ik wist het.

TRANSCRIPTIE

Tweede verkenning

MIDDAG

Mooi is het hier hè?

En weet je wat zo fijn is? Ik heb hier vandaag nog geen kunst gezien. Is jou dat ook opgevallen?

Geen kunst hier. Jammer. Ik ben tenslotte kunstenaar. Jij toch ook?

Oh, dan ligt hier een schone taak voor ons.

Vullen!

Vullen.

We gaan het vullen.

Pats.. We gaan hier polderen met kunst! We gaan het helemaal volpompen.

We gaan het karwei afmaken.

Hier ligt een schone taak. Nieuw land.

Kunnen we wel wat mee. Ik weet alleen nog niet wat. Heb jij al ideeën?

Nee, ik heb nog geen ideeën.

Wordt jij hier geprikkeld?

Ik kan me voorstellen dat je hier wilt leven. Maar ik kan me niet voorstellen dat je hier kunst achterlaat.

Niet?

Ik kan me niet goed voorstellen wat. Een mooi hekje. Maar dat staat er al.

Een fijn monument dan? Een baken. Een landmark. Een grote pilaar de lucht in.

Ja, dat vind ik wel mooi. Maar dan groots. Herinneren aan hele erge dingen.

Ergе dingen?

Of mooie dingen. Maakt allemaal niet uit. In Nederland maken we monumenten voor slachtoffers, is het niet? Niet voor overwinnaars, dat doen wij hier niet.

Zeldzaam is dat. Slachtoffers dus!

Slachtoffermonumenten.

Zonder gekheid. Er zijn hier natuurlijk heel wat treurige geschiedenissen te vertellen. Die raad je niet als je louter naar de dijkes en de wierden en de huisjes kijkt. Je gaat het niet raden. Maar als je zegt, kennelijk vinden we de historie van dit landschap zo belangrijk dat anderen daar kennis van nemen, moet je dan ook deze verhalen vertellen? Moet je dan ook van de gruwelen vertellen? Moet je dan ook vertellen van de armoe op die wierden, moet je van het geploeter vertellen, moet je van het verdriet vertellen? Zijn dat dan ook dingen die we willen weten?

Ik weet het niet. Moet je het hebben over het succes van de herenboer? Of moet je het hebben over het leed van de arbeider..

Beide misschien.

Pff. Waarom nou weer beide!

Weet ik het?

Positie! Het ging toch over positie? Een uitspraak over het landschap.

Ik wil helemaal geen positie innemen. Waarom?Waarom moet ik een positie innemen?

Altijd dat genuanceerde. Ja, zo was het. En zo was het ook..

Nou ja. Zo was het gewoon. Wat hebben wij er eigenlijk mee te maken, met hoe het was? Daar hebben wij toch niks mee te maken?

Daarom! Alles plat. Overnieuw beginnen.

Ik vind het zo gek dat we ons.. eigenlijk een klein beetje boos maken over..

Je wordt ergens in geforceerd. Dat gevoel heb jij volgens mij.

Zo lang ik rondom dit gebied rijd, langs de rafelranden van dit gebied, dan word ik voortdurend geprikkeld. Dan zie ik allerlei dingen waarvan ik denk.. dat doet de geest waaien. De benzinepomp van Grijskerk. Die ooit een kerk was! Ik vind dat prettig. Dat die kerk een benzinepomp is geweest.

Andersom.

Ja, andersom. Tuurlijk. Hahaha. Maar dat gaat in Fransum dus niet gebeuren.

Nee, dat is dan weer jammer.

Die kerk gaat nooit een benzinepomp worden.

Dat gaat helemaal nooit meer wat worden.

Een kerk kan het niet meer zijn.

Want er is eigenlijk geen publiek op die plek. Je zou het ongetwijfeld een keer kunnen huren voor het een of het ander.

Vast en zeker. Een paar keer per jaar is er iets te doen.

Trouwfeestje. Maar dat is het wel.

Je kan er niks meer mee.

Loos.

Het is iets van vroeger.

Laat de mensen er alsjeblieft weer iets van maken.

Maar een benzinepomp wordt het niet.

Nee. Dat is jammer. Dat is echt jammer.

OLDEHOVE

Moet je dit zien! Hier in de etalage.

Bedoel je deze?

Die Farmset! Weet je nog toen ik je belde? Van mijn eerste eureka? Die grote vitrine met historische landbouwwerktuigen. Denk formaat portiekflat. Vol trekkers, boerenkarren, ploegen, kruiwagens. Enzovoort. Zoiets als die glazen torens die je langs de snelweg ziet staan. Waarin SMART autootjes staan uitgestald. Heel dat eureka staat hier gewoon in de etalage. Boompje, boertje, trekkertje, nog een trekkertje. Alles in een mooie doos, met een kijkvenster erin. Mooi.

Een grote hommage aan.

Toch niet een onaardig idee.

Ik vind het wel een aantrekkelijk idee.

Een hele grote vitrine. Die zet je gewoon ergens in het landschap neer.

Echt groots. Men herkent het. En men is er blij mee. Ongetwijfeld.

Ik denk het ook.

HUMSTERLAND

Het is een overheidsdecreet. Jongens, hier moet verbijzonderd worden! Ik vind dat eng.

Uitermate onplezierig.

Ik word er ongemakkelijk van. Ik wil niet in de maag gesplitst krijgen dat het hier zo verschrikkelijk bijzonder is. Dat ik die bijzonderheid moet gaan onderscheiden. Dat ik dus steeds denk, goh, bijzonder hoor. Terwijl ik eigenlijk geen steek verder kom dan dat te denken. Bijzonder. Hier ligt een hele hoop historie opgetast! Hier is van alles gebeurd! Ik kom niet verder dan dat te denken. Hier is van alles gebeurd..

Dat geldt voor ieder zandkorreltje op deze aarde. Dat is echt niet zo bijzonder. Als je op zee bent denk je ook: hier is van alles gebeurd.

Van alles is hier gebeurd jongens!

Overal en altijd.

En er gebeurt ook nog steeds van alles.

Mooie dingen. Lelijke dingen.

En wat dan nog? Het heeft voor mij eigenlijk geen betekenis.

Maar je hebt ook geen band met dit landschap.

Dat wil niet zeggen dat ik niet prachtig vind hier. Ik vind het hier gerust heel prettig. Ik zou hier zelfs wel een huisje willen betrekken. Ik wil hier wel wonen met mijn gezinnetje.

Oh, met plezier.

Maar ik heb de ander niet nodig om mij er van bewust te zijn hoe..

Hoe mooi het is.

Ik hoef dat niet voortdurend te horen. En stel je nou voor, dat er hier in het landschap allerlei markeringen komen..

Bakens

Bakens die mij uitleggen hoe mooi het hier is. Ik vind dat.. krijgen we weer dat gedoe. Ik vind dat kinderachtig Barthold!

Herinner je die dingen in die verdwenen dorpen bij Delfzijl? Van: hier heeft een kerkje gestaan! En dan kreeg je weer een of andere malle constructie.

Daar word ik nog steeds zwetend van wakker.

Markeringen.

Volstrekt overbodige markeringen. Die zelfs de kwaliteit van die plekken te niet doen..

Je zet er tenminste een flinke kras op.

Fratsen zijn het.

En hier.. Hier is het zo fijn omdat het is zoals het is.

Maar stel je nou eens voor, men zegt: Jij bent toch kunstenaar? Bedenk iets. Ik zou wel gek wezen om te antwoorden: ik ga niks bedenken. Te zeggen: we moeten hier niks. Dan snijd ik mezelf toch in de vingers? Het is tenslotte mijn broodwinning. Ik moet toch kunst maken? Bovendien, als kunst hier niet geldig is en hier niet werkt, waarom zou die dan elders wel werken?

Goede vraag. Wat je misschien zou kunnen doen is een goed boek maken. Beelden verzamelen, verhalen verzamelen.

Misschien helemaal geen verhalen verzamelen, alleen beelden verzamelen.

Fotoboek.

Ja, fotoboek.

Men wil geen fotoboek Barthold. Men wil het landschap verbijzonderen. Men wil markeringen. Men wil een leuke route kunnen maken langs kunstwerken. Dat wil men. Op de fiets. Of desnoods met de auto of een touringcar. Hop. Er langs!

Je kent die stadsmarkeringen van Groningen.

Joepie.

Zitten daar ook een of twee geslaagde projecten tussen?

Wat mij betreft niet.. Vind jij wel?

Nou, ik vind dat ding van Thom Puckey nog wel aardig. Die schoorsteen.

Ook een onzin ding.

Is ook een onzin ding, maar ik vind hem wel aardig.

Had er van mij niet hoeven staan.

Men wil een beeld. Men wil een beeld waaraan men zich hechten kan.

Nou, het enige wat je kunt doen is.. Je kunt besluiten om van dit landschap een park te maken. In ieder geval in je hoofd..

Benoem het als.

Benoem het als. En vervolgens kun je er volstrekt alles neerzetten. Willekeurig wat kun je hier dan neerzetten.

Maar denk dan ook aan de schaal van dit landschap. Gebruik dit landschap als je sokkel. Je ziet hoe groot dit landschap is. Dus

als je hier iets neerzet, moet je de taal van dit landschap spreken.

Ja dat mag flink zijn. Dat moet flink zijn! Maar dat nieuwe, dat hoeft geen referentie, geen verwijzing te zijn naar alles wat hier al is. Of gebeurd is in het verleden. Het kan best een vreemdeling zijn.. een fremdkörper. Hier helemaal niet hoort. Iets raars.

Maar een ding waarvan men na verloop van jaren zegt..

Dit hebben wij hier.

Dit is van ons.

Dit is van ons geworden.

Dus dat is misschien een uitgangspunt. Om je daar op te richten. Waar zijn dit soort dingen gebouwd? Waar ken je dit soort ingrepen in plekken waar eigenlijk niets was? Waar mensen zich aan zijn gaan hechten..

Het noorden van Engeland. Die hele grote ijzeren man. Van Antony Gormley.

Die engel. Jaja.

Dat is een ding geworden waar een regio zich aan verbonden heeft. Terwijl het, toen het er kwam, ook een fremdkörper was. Met een schaal waarmee het zich inderdaad verhoudt tot het landschap. Niet van dat voorzichtige. Dus je zult hier moeten durven. Zeggen: oké, ik ben die kunstenaar, ik maak kunst en mijn kunst is overal geldig. Het is flauwekul dat ik hier niet iets neer kan zetten.

Eerst moet je van je gêne af.

En dat betekent letterlijk: denk groots. Het kan alles zijn. Maar iets waar mensen zich toe kunnen verhouden. Niet alleen jij.

Mensen kunnen zich in principe overal toe verhouden.

Maar een stalen balk constructie is niet perse datgene waar je blij van wordt.

Weet ik niet. Parijs was ook niet Parijs zonder de Eiffeltoren.

Dat ding hoort daar ook helemaal niet.

Nu wel.

Tja.

Een goed beeld, Anne Jaap..

Ja, maar dat kan ik wel.

Nou, dan de schaal aanpassen.

Geen probleem.

Dan is dat de opdracht.

Dus in feite is dat Humsterland niets anders dan een sokkel voor het mijne.

Zo moet je ermee omgaan.

Een tuintje rondom.

Maar ook dat je denkt van: Wow! Hier? Ja hier!

Het is de enige oplossing. Alles of niets. Geen getut.

En of je nu een spade van zes flatgebouwen maakt of een glazen toren waarin je overbodige..

landbouwtuig..

verzamelt.

Een enorme vitrine. Aan ideeën geen gebrek. Roept u maar!

Daar ligt het niet aan.

Je wilt iets doen wat eigen is. En een toevoeging is. Je hebt hier een heel groot publiek namelijk. Iedereen gaat het zien. Iedereen die van dit landschap gebruik maakt. Mensen die de grond bewerken, forensen, toeristen. Iedereen gaat er iets van vinden. Niet dat je het iedereen naar de zin moet maken, gelukkig niet.

Uitpakken. Cadeautje. .

Zo is het. Een grote hond op een sokkel. Het maakt namelijk geen zak uit. Of je nou een hond op een sokkel zet, of een grote trekker.

Het is toch wat. Kunstenaar te zijn.

Het valt niet mee hè?

Gekkingheden bedenken. Uitvluchten. Jezelf in artistieke bochten wringen. Ongebruikelijke dingen doen. En wat levert dat op?

Wie zit daarop te wachten. Op al die ongebruikelijke gekkingheden?

Spitsvondigheden.

Fratsen.

Oh nee, geen fratsen.

Moet ik hier de malloot lopen uithangen? Kijk eens! Kijk eens hier!

Dat is wat! Dat hadden jullie niet gezien hè.

Maar dat zie ik dus allemaal wel, want ik heb artistieke gaven.

Ik zie dat soort dingen.

Feilloos.

WINKELCENTRUM PADDEPOEL
BIG DANA'S

SAY THE MAGIC WORDS! (tettert het uit de televisie van het fastfood bedrijf)

Zo zeg..

Die is gelijk binnen!

Ik zie hem al als neon. Op de dijk.

Ik hoor het en ik denk, dit is beeld. Nou heb ik daar wel een handje van. Woorden als beelden horen.

Ik moet aan Broeder Hugo denken. En aan die bedroefde moeder. Bid voor ons zondaars. Nu en in het uur van onze dood. Bid voor ons. Bid voor ons. Keer op keer op keer. En er gebeurde.. niets.

Een totaal lege voostelling.

Waren dat dan die MAGIC WORDS?

Nee.

Bid voor ons..

Ook wel een fijne neon.

Zit nu al onder mijn huid.

WINKELCENTRUM PADDEPOEL
CAFÉ DE GALERIJ

Een rottig beeld.

Een dikke hotdog.

Van plastic. En die hotdog is ook een soort clown.

Met een dikke grijns en een grote neus. En een bord in zijn hand.

En wat is dat andere ding dan?

Een knijpfles.

Ah! Zit ermee lekker over zichzelf heen te spuiten. Mosterd te spuiten.

Zelfbevlekking.

Bovenop op een regenton.

Een onaangenaam beeld. Maar een goeie stapeling.

De hele kroeg is vol stapelingen.

Zo zijn kroegen.

*Muziekinstrumenten aan de muur. Mooie verzameling schietgeweren aan het plafond. En **Duvel**.. Als neon. Die is wel aardig voor bij jou thuis. Voor boven de brievenbus.*

Haha.

Eigenlijk is het hier niet anders dan in die kluisapel. Ook een bij elkaar geraapte verzameling van allerlei.

Er is geen verschil.

Als we nou besloten dat heel dat Nationaal Landschap Middag Humsterland slechts ruimte is. Een Besloten Tuin. Ruimte die we kunnen vullen.

Dan kun je gewoon deze hele kroeg er naar toe slepen.

*

Denk je dat het kwalijk is dat we maar steeds uitspreken hoe onzinnig het eigenlijk is om daar iets te willen?

Nee. Dat is juist heel goed. Dat is immers het dilemma waar je voor staat. Wat moet je daar? Het is wel je werk hè. Niet alleen je brood. Je werk. Waarmee je aan de wereld kenbaar maakt: dit is wat ik doe.

Ik doe wel vaker dingen waar ik het schaamrood van op mijn kaken krijg.

Ik zo min mogelijk.

Maar ik doe die dingen niet omdat iemand mij erom heeft gevraagd.

Waarom dan wel?

Dat is een vraag die ik niet kan beantwoorden.

Er is werk waarvan je denkt: het is heel gênant dat ik dit nu uitvoer, maar het moet gebeuren. Dat begrijp ik. Maar werk dat geen enkele andere reden van bestaan heeft dan een vraag die jij bedient.. Pff.

Maar dan, het landschap is slechts een tapijt. Waarop ik iets neer kan zetten.

En niet gaan lopen tutten.

*

Maakt het verschil of je naar een konijn, een koe of een mens kijkt?

Ja. Want een konijn is een konijn, een koe is een koe en een mens is een mens.

Maar in de context van de kunst?

APPARTEMENT B. BOKSEM

GOOGLE

Kijk, dat beeld van Gormley. The Angel of the North.
Doet het wel hè? Wat je er verder ook van moge vinden.

Slimme jongen, die Gormley.

Heel slim.

Had je deze al gezien?

Een paard?

Een heel groot paard. Zo'n vijftig meter de lucht in.

Wablief?

Een voostel van Mark Wallinger. Om in het zuiden van Engeland een landmark neer te zetten. Het is een competitie geweest met onder andere Rachel Whiteread en Daniel Buren, Richard Deacon. Mensen, niet de minste artiesten trouwens, die een opdracht kregen waar ze eigenlijk geen zak mee konden. Tenminste, als je hun voostellen ziet denk je: nou ja..

Tssss. Mark Wallinger.. Sorry dat ik het zeg, maar het is bijzonder fraai wat die man bedacht heeft.

Spreekt de taal van het volk hè.

Mooie dingen voor de mensen maken.

Ja! Het betekent allemaal niks. Ja, hij houdt er nog wel een of ander lulverhaal bij over een koning of zoiets.

Het is een paard. Een paard!

Een wit paard. Vol betekenis. Wie kent nou niet het witte paard?

The Angel of the South.

Groots hè?

*

Ik zeg eenhoorn!

Eenhoorn?

Zonder gekheid. Altijd al eens een eenhoorn willen maken.

Ik moet denken aan dat prachtige schilderij in het Rijksmuseum.

Van die zwaan.

Ja! Dat is geen lieverdje, die zwaan hoor.

Hihhi!

We maken Leda er meteen ook bij.

Hahaha!

In haar blootje.

Oh, lekker.

Nee, maar zo iets.

Wat leren we hier nou van?

Een idee moet niet te moeilijk zijn.

Niet te moeilijk doen..

Dat wordt niet begrepen. Die constructie van Daniel Buren, met een laser. Ik bedoel, kom op! Dat ziet er toch niet uit?

En dat ding van Rachel Whiteread..

Ziet er ook niet uit. Maar dan dat paard. Het stomme is, je ziet dat het werkt. Het is ook een beetje die Osborn stier van die Spanjaarden. Dat werkt ook in dat landschap.

Dat werkt zeker.

Ik ben er wel voor. Jij zegt eenhoorn, ik zeg zwaan.

Oké, Groningen. Hebben we nog dieren die bij Groningen horen?

Wat tik je nou in? Dieren Groningen?

Dan krijg je schapen. Een groot schaap! Duif.

Dikke duif. Of een hert. Een mooi groot hert? Ook niet verkeerd.

*

Verdomd! De laatste Abt van het Aduarder klooster heette Reekamp.

Johannes Reekamp.

Een grote ree in het landschap! Of een heel reekamp.

Ik vind hem wel aardig.

Kun je even wat zoekwerk naar Johnannes Reekamp doen?

Ga ik even doen.

We komen er wel uit mensen!

Eitje.

Dus als het een dier moet zijn is het helemaal niet zo vreemd om er een enorme ree neer te zetten.

Ik vind het wel een interessant idee.

Ook wel fijn. Met zo'n lekker gewei op zijn kop.

Dat heeft wel wat.

Dat heeft zeker wat. Een gewei. Dat is een werktuig, een wapentuig. Een antenne. Een rechtstreekse verbinding met het almachtige. Het absolute.

Je kunt inderdaad verwijzen naar die laatste Abt.

*

*Kijk dit dan. Een tegel met het wapen van Reekamp. 1547.
Mooi.*

Oké, dus het wordt een ree. Gaan we het daarmee doen?

Met een ree?

Een ree.

Ik denk dat die ree een succesnummertje is.

Dat willen we toch?

Ik denk dat mensen een ree fijn vinden.

Op een groot blok.

*Geen kinderachtig gedoe. Die ree moet op een mooie wierde.
We laten hem als het ware een wierde opklimmen. Lijkt me
eigenlijk wel een heel fraai beeld. Maar die wierde moet dan
wel onbewoond zijn. En de boompjes moeten weg.*

Ik ben voor.

Ik ben ook voor.

Het gaat er wel staan..

Hoe maak je zoiets? Staal en polyester misschien.

Voor mijn part maakt iemand het van baksteen.

*Dat lijkt me technisch onmogelijk. Marmer lijkt me ook niet
handig. Brons is ook wel erg ingewikkeld.*

Wel mooi.

*Die ree moet van goud.. Een gouden hert moet het zijn. Ook nog
niet zo eenvoudig te realiseren. Met een likje verf is dat lastig.
Kan wel, maar lastig.*

Als we een beetje budget hebben is bladgoud een oplossing.

Wow.

Ik vind het een goed idee.

Logisch idee.

Je verwijst naar de historie. De tijden en de getijden.

Ja hoor. Alles zit er in.

Alles zit er in.

Ben jij echt enthousiast over het idee?

Ik vindt het goed. Je plaatst iets in het landschap wat er thuishoort. Dat vind ik altijd wel prettig, dat het een zekere logica heeft. Ik vind onze eerdere ideeën ook mooi, maar..

Gekkgheid.

En dat is niet wat je wilt. Wij zijn niet op zoek naar die gekkgheid. Tenminste, ik niet. Ik wil best dat het iets is.

Een ree.

Een ree.

Is het niet te simpel?

Nee hoor. Het landschap is de sokkel. Vind ik ook goed.

Moeten we doen hè?

Het kan zijn dat hij op een wierde staat, het kan zijn dat je hem een dijk op laat klimmen.

Dat maakt niet uit.

Het landmark idee.

Het is een uitstekend idee.

Gefeliciteerd.

*

Dat wapen van Reekamp. Fraai hoor.

Ik vind het ook wel fijn dat dit hert wat archaisch is.

Hij wordt ook beslist niet anders dan deze hè.

Nee, dit is hem. We gaan er geen fantasieding van maken. Of een verbeterde versie. Dit is hem.

Dit is hem.

Tjonge wat een idee. Hé! Hoehoe! Champagne! Heb je de champagne koud? Of was je er niet op berekend?

Ik was er niet op berekend, op het goede idee. Het enige juiste. Als je wilt kun je een borrel krijgen.

Ik moet nog rijden. Naar Gaasterland. Ook een Nationaal landschap. Laat ik ook meteen daar mijn licht over schijnen. Maar wel een opluchting hè?

Ik ben zo blij dat het geen worstenmannetje is.

Daar begon het inderdaad wel een beetje op te lijken.

We koersten heel hard af op het worstenmannetje.

Ik maak altijd al worstenmannetjes.

Ik niet gelukkig. Ik doe iets anders.

Weet je wat het gekke is? Ik heb de hele tijd aan Courbet lopen denken. Zoals je een liedje in je hoofd kunt hebben, zo had ik vandaag Courbet in mijn hoofd.

Je bedoelt dat landschap?

Nou.. Met die herten. Die hertenschilderijen. Ik was onlangs in Musee d'Orsay. Daar hangt niet alleen l'Origin du Monde, maar ook een hele zaal vol hertenschilderijen. Het favoriete onderwerp van de beste man.

Fantastische bosscènes.

Maar nu begrijp ik dus waarom ik de hele dag aan Courbet heb gedacht. Als een prelude.

Want eigenlijk dacht je aan Johannes Reekamp.

Terwijl ik nooit van de beste man gehoord had, zat hij dus al in mijn achterhoofd.

Ree. Reekamp. Aduard.

Wildbraad.

We maken er een jachtschotel van.

Smakelijk.

Opjagen! Over de dijk!

Hahaha.

Zonder gekheid. Een ree. Een gouden hert op een wierde.

Huizenhoog. Een reusachtig beest. Een machtig beest.

Het is het enige idee.

Een gouden hert.

Het Gouden Hert.

Het Golden Hert. Golden is toch Gronings?

Goud.

Gold.

Groots.

Aldus uitgesproken op maandag 28 september en maandag 5 oktober 2009

HET GOUDEN HERT

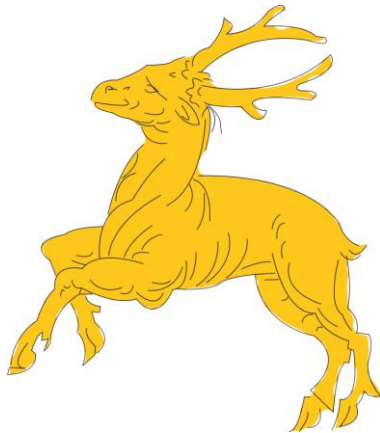
Johannes Reekamp was de laatste Abt van het Aduarder klooster. Zijn wapen, is ons wapen. Een toevoeging, die ook een teruggave is.

Het land krijgt weer een hart.

Een Gouden Hert.

*Het Gouden Hert
eerste impressie*

*Het Gouden Hert
tekening op basis van het wapen van
Reekamp*

*Het Gouden Hert
tweede impressie op basis van het wapen van
Reekamp*

*ANNE JAAP DE RAPPER
& BARTHOLD BOKSEM
SEPTEMBER / OKTOBER 2009*

*Bijdrage aan het Getijdenproject 2009
In opdracht van*

*SKOR (stichting kunst openbare ruimte)
i.s.m. Daad Architecten & Gemeente Zuidhorn*